

P-05-1034 Dylid ailagor theatrau a lleoliadau perfformio yng Nghymru mewn pryd ar gyfer tymor yr Ŵyl.

Y Pwyllgor Deisebau | 3 Tachwedd 2020
Petitions Committee | 3 November 2020

Cyfeirnod: RS20/14079-6

Rhif y ddeiseb: P-05-1034

Teitl y ddeiseb: Dylid ailagor theatrau a lleoliadau perfformio yng Nghymru mewn pryd ar gyfer tymor yr Ŵyl.

Testun y ddeiseb: Bydd mwyafrif theatrau rhanbarthol y DU yn creu mwy o incwm yng nghyfnod 'yr Ŵyl' nag ar unrhyw adeg arall o'r flwyddyn. Mae amser yn prysur ddiflannu i theatrau gael gwybod a fyddan nhw'n cael agor mewn pryd ar gyfer y cyfnod hwn. Er bod llawer o'r lleoliadau proffil uchel yng Nghymru eisoes wedi gohirio eu cynyrchiadau Nadolig, mae cannoedd a fydd yn gallu cynhyrchu a pherfformio theatr yn ddiogel o gael digon o rybudd eu bod yn cael agor.

Rhaid trafod y mater hwn a'i ddatrys yn brydlon.

1. Cefndir

Roedd Rheoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Rhif 2) (Cymru) 2020, fel y'u diwygiwyd yn ei gwneud yn ofynnol ar fusnesau a safleoedd penodol i gau er mwyn ceisio cyfyngu ar Iedaeniad y Coronafeirws. Mae'r rhain wedi'u rhestru yn Atodlen 2 y Rheoliadau, dyma nhw:

- Theatrau.
- Lleoliadau sydd wedi'u hawdurdodi i gyflenwi alcohol trwy drwydded safle neu dystysgrif safle clwb (o fewn ystyr Deddf Drwyddedu 2003(32)), lle mae cerddoriaeth fyw, neu gerddoriaeth wedi'i recordio yn cael ei darparu i aelodau'r cyhoedd, neu aelodau o'r lleoliad i ddawnsio iddi.
- Lleoliadau adloniant rhywiol (o fewn yr ystyr a roddir ym mharagraff 2A o Atodlen 3 i Ddeddf Llywodraeth Leol (Darpariaethau Amrywiol) 1982 (33)).
- Neuaddau cyngerdd.

Roedd y rhestr hon yn llawer hirach i ddechrau. Mae'r Rheoliadau hyn wedi'u dirymu yn ddiweddar a'u disodli gan Reoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Rhif 3) (Cymru) 2020, a fydd ar waith trwy gydol y cyfnod atal byr a ddechreuodd ar 23 Hydref 2020. Yn ystod y cyfnod hwn, mae'n ofynnol i fwy o fusnesau ac adeiladau gau.

2. Camau gan Lywodraeth Cymru

- 2.1 Mae Llywodraeth Cymru wedi gweithio gyda Chyngor y Celfyddydau i roi cefnogaeth i'r diwydiannau celfyddydau a chreadigol yn ystod y pandemig.

Yr haen gyntaf

Ym mis Ebrill 2020 cyhoeddodd Llywodraeth Cymru becyn cymorth gwerth £18 miliwn ar gyfer y sectorau diwylliant a chwaraeon. Roedd hynny'n cynnwys Cronfa Gwytnwch y Celfyddydau gwerth £7 miliwn, gyda £5.1 miliwn ohono'n dod o'r Loteri Genedlaethol Bwriad Cyngor Celfyddydau Cymru oedd dosbarthu £1.5 miliwn i unigolion, a £5.5 miliwn i sefydliadau. Roedd y pecyn cyllid hwn yn niwtral yn ariannol: hynny yw, nid oedd yn cynnwys unrhyw arian gan Lywodraeth Cymru nad oedd eisoes wedi'i ddyrannu i'r sector.

Yr ail haen

Ar 5 Gorffennaf cyhoeddodd Llywodraeth y DU becyn cymorth gwerth £1.57 biliwn ar gyfer y celfyddydau, diwylliant a threftadaeth. Roedd hwn yn cynnwys pecyn o gefnogaeth i sefydliadau diwylliannol yn Lloegr, a chyllid canlyniadol i'r **2.2** Llywodraethau datganoledig. Roedd y cyllid yn cynnwys £59 miliwn ar gyfer Cymru (llai na chyfran ar sail poblogaeth o gyfanswm cyllid y DU).

Ar 30 Gorffennaf cyhoeddodd Llywodraeth Cymru Gronfa Adferiad Diwylliannol gwerth £53 miliwn. Mewn cymhariaeth, mae cyllid blynyddol Llywodraeth Cymru ar gyfer Cyngor y Celfyddydau tua £30 miliwn.

Ar 17 Awst agorodd Cyngor Celfyddydau Cymru ei gyfran o'r gronfa (£27.5 miliwn) ar gyfer ceisiadau. Roedd y gyfran hon yn cynnwys £25.5 miliwn o refeniw a £2m o gyllid cyfalaf, gyda'r cyfan ar gyfer sefydliadau celfyddydol. Mae Cyngor Celfyddydau Cymru yn rheoli arian ar gyfer:

- theatrau, canolfannau celfyddydol a neuaddau cyngerdd;
- orielau;
- sefydliadau sy'n cynhyrchu a gweithgareddau celfyddydol sy'n teithio; a
- sefydliadau sy'n darparu gweithgaredd celfyddydau cyfranogol.

Mae Llywodraeth Cymru yn rheoli gweddill y gronfa (£25.5 miliwn). Mae hyn yn cynnwys £18.5 miliwn ar gyfer y busnesau canlynol:

- lleoliadau cerddoriaeth;
- stiwdios recordio ac ymarfer;
- sefydliadau treftadaeth ac atyniadau hanesyddol;
- amgueddfeydd a gwasanaethau archif achrededig;
- llyfrgelloedd;
- digwyddiadau a'u cyflenwyr cymorth technegol;
- sinemâu annibynnol; a'r
- sector cyhoeddi.

Mae cronfa arall o £7 miliwn ar gael i gefnogi gweithwyr llawrydd.

Roedd y Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu wedi **galw** yn flaenorol i'r £59 miliwn yn ei gyfanwydd a ddyrannwyd i Gymru gael ei wario ar ddiwylliant.

3. Camau gan Senedd Cymru

Mae'r Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu wedi ymchwilio i'r effaith ar y celfyddydau a'r diwydiannau creadigol drwy gydol y pandemig.

Ym mis Mehefin, cyhoeddodd y Pwyllgor ei adroddiad ar [Effaith argyfwng COVID-19 ar y sector celfyddydau](#). Roedd hyn yn dilyn cyfarfodydd gyda'r Dirprwy Weinidog Diwylliant, Chwaraeon a Thwristiaeth a Chyngor Celfyddydau Cymru. Dyma oedd canfyddiadau allweddol y gwaith hwn:

- **Mae effaith ariannol y pandemig ar sefydliadau celfyddydol ac unigolion wedi bod yn ddifrifol.** Noda'r Cyngor Celfyddydau:

Under normal circumstances we applaud organisations like Chapter, Galeri in Caernarfon and Wales Millennium Centre for their success in operating with a low dependency on public funding. But with around 80% of their income coming from commercial activities, an otherwise stable business model crashed overnight.

- **Nid yw'r rhan fwyaf o berfformiadau artistig yn bosibl yn fasnachol gyda champau cadw pellter cymdeithasol ar waith.** Eglurodd Nick Capaldi o'r Cyngor Celfyddydau, pe byddai Canolfan Mileniwm Cymru yn agor gyda'r rheolau ar gadw pellter cymdeithasol o 2 fetr, y gallai werthu un sedd o bob chwech. Mae'r Ganolfan wedi canslo pob sioe yn 2020, gyda 250 o swyddi mewn perygl, ac wedi rhagweld y gallai golli £20 miliwn o bunnoedd yn y flwyddyn ariannol hon.
- Gweithwyr llawrydd yw'r mwyafrif helaeth o bobl sy'n gweithio ym maes y celfyddydau. **Ers i'r argyfwng ddechrau, mae'r rhan fwyaf o weithwyr llawrydd creadigol wedi gweld, yn ôl Cyngor Celfyddydau Cymru, "100% o'u gwaith yn cael ei ganslo".**

Nodwyd yn eang pa mor anaddas oedd prif ffrydiau **cymorth cyflogaeth** Llywodraeth y DU ar gyfer gweithwyr creadigol llawrydd. Mae **gwaith ymchwil** gan Gaerdydd Creadigol ac Uned Economi Greadigol Prifysgol Caerdydd yn awgrymu bod y meini prawf cymhwysedd ar gyfer y Cynllun Cymorth Incwm i'r Hunangyflogedig yn eithrio rhannau sylweddol o'r gweithlu sy'n gweithio ar eu liwt eu hunain, ac y byddai'r iawndal ddim ond yn gyfran fach o'r hyn a gaiff gweithwyr Talu wrth Ennill sydd ar ffyrlo.

Ym mis Mehefin, cyhoeddodd y Pwyllgor ei adroddiad ar **Effaith argyfwng COVID-19 ar y diwydiannau creadigol**. Seiliwyd hyn ar sesiwn gyda'r Dirprwy Weinidog Diwylliant, Chwaraeon a Thwristiaeth ac un arall gyda'r Ymddiriedolaeth Lleoliadau Cerddoriaeth, TAC (corff sy'n cynrychioli'r sector teledu annibynnol yng Nghymru), Sara Pepper o Brifysgol Caerdydd, Ffilm Cymru, y BBC, ITV ac S4C.

Roedd y prif agweddau ar y dystiolaeth yn cynnwys y canlynol:

- Yn yr un modd â'r celfyddydau, **gweithwyr llawrydd sy'n dominyddu'r gweithlu**, y mae'r prif gymorth cyflogaeth a ddarperir gan Lywodraeth y DU yn anaddas ar eu cyfer.
- Mae'r pandemig wedi tynnu sylw at **rôl allweddol darlledwyr gwasanaeth cyhoeddus** (BGCau) o ran darparu gwybodaeth gyfredol, sy'n benodol i Gymru, ynghylch y pandemig a rhagofalon y cyfyngiadau symud.
- Y rhwystr mwyaf o ran ailgychwyn cynyrchiadau ffilm a theledu ar raddfa yw argaeledd **yswiriant** cynhyrchu llawn ar gyfer cynhyrchwyr domestig. Mae argaeledd yswiriant hefyd yn broblemus ar gyfer perfformiadau byw.
- **Mae digwyddiadau byw – megis gigs – yn aml yn gweithredu gyda ffiniau elw bach**. Mae hyn yn golygu bod gweithredu gydag unrhyw fath o fesurau cadw pellter cymdeithasol ar waith, heb sôn am gostau cydymffurfio ar gyfer mesurau diogelwch ychwanegol, yn anhyfyw yn ariannol.
- Mae effaith ariannol y pandemig yn debygol o gael **effaith niweidiol ar amrywiaeth a sgiliau** yn y diwydiannau creadigol, wrth i gwmnïau ddargyfeirio cyllid oddi wrth gynlluniau perthnasol a thuag at oroesi.

Nid yw'r Pwyllgor wedi galw yn y naill adroddiad na'r llall am ailagor theatrau na lleoliadau eraill.

Ar 15 Hydref cynhaliodd y Pwyllgor weithdy i randdeiliaid gyda'r sector celfyddydau, gan edrych ar effaith barhaus yr argyfwng. Bydd yn ysgrifennu at Lywodraeth Cymru gyda'i ganfyddiadau yn sgil y gweithdy hwn, yn ystod yr wythnosau nesaf.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth a gynhwysir yn y briff hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r briffiau hyn o reidrwydd yn cael eu diweddarau na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

